

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ

Journal of Sakarya University
Faculty of Theology

ISSN: 2146-9806
e-ISSN: 1304-6535

cilt: XX | sayı: 38 | yıl: Aralık 2018

Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,
uluslararası hakemli bir dergidir.

Yılda iki sayı olarak yayımlanır. Yazıların bilimsel ve hukuki sorumluluğu
yazarlarına aittir.

Bu kitabın yayın hakları

Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne aittir.

5846 ve 2936 sayılı fikir ve sanat eserleri yasası hükümleri gereğince

"Bu kitap hiçbir yöntemle çoğaltılamaz. Resim, şekil, şema, grafik ve
herhangi bir bölümü dekanlığın izni olmadan kopya edilemez."

Her hakkı Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne aittir.

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ	JOURNAL OF SAKARYA UNIVERSITY FACULTY OF THEOLOGY
cilt: XX, sayı: 38, yıl: Aralık 2018	volume: XX, issue: 38, year: December 2018
ISSN: 2146-9806 e-ISSN: 1304-6535	
<p>Sahibi/Owner on behalf of Theology Faculty Prof. Dr. Ahmet BOSTANCI Editör/Editor in chief Doç. Dr. Erdiç AHATLI Sayı Editörleri/Issue Editors Dr. Öğr. Üyesi Habib KARTALOĞLU Dr. Öğr. Üyesi Emrah KAYA Editör Yardımcısı/Editorial Assistants Dr. Öğr. Üyesi Emrah KAYA Dr. Öğr. Üyesi M. Mücahid DÜNDAR Yazı Takip/Secretary Arş. Gör. Ravza AYDIN İç Tasarım/Design Dr. Öğr. Üyesi Harun ABACI Arş. Gör. Betül ELMACI Web Sayfası Sorumlusu Arş. Gör. Yunus KAYMAZ Kapak M. Emin ALBAYRAK Baskı Yeri ve Tarihi/Publication Place and Date Sakarya 2018 Baskı/Printing Sakarya Gelişim Ofset Tanıtım Matbaa Yayın Reklam Tic. ve San. Ltd. Şti. A. Menderes Cad. No: 22/A Yenicaim Adapazarı Tel: 0264 273 52 53 – Faks: 0264 281 73 00 Yazışma Adresi/Corresponding Adress Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Esentepe Kampüsü 54000 Serdivan/Sakarya Tel: +90 (264) 295 67 30 Faks: +90 (264) 295 67 36 web sayfası / web page http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sakaifd e- posta / e-mail: sauifd@sakarya.edu.tr</p>	<p>Yayın Kurulu / Editorial Board Prof. Dr. Bilal GÖKKIR (İstanbul Üniversitesi) Doç. Dr. Kemal BATAK (Sakarya Üniversitesi) Dr. Öğr. Üyesi Habib KARTALOĞLU (Sakarya Üni.) Dr. Öğr. Üyesi İhsan KAHVECİ (İbn Haldun Üniversitesi) Dr. Öğr. Üyesi Merve ÖZAYKAL (İstanbul Üniversitesi)</p> <p>Danışma Kurulu / Advisory Board Prof. Dr. Abdullah AYDINLI (Sakarya Üniversitesi) Prof. Dr. Ahmet YAMAN (Konya Necmettin Erbakan Üni.) Prof. Dr. Ali DURUSOY (Marmara Üniversitesi) Prof. Dr. Alim YILDIZ (Cumhuriyet Üniversitesi) Prof. Dr. Bilal KEMİKLİ (Uludağ Üniversitesi) Prof. Dr. Bülent UÇAR (Osnabrück Üniversitesi) Prof. Dr. Dilaver GÜRER (Selçuk Üniversitesi) Prof. Dr. Fuat AYDIN (Sakarya Üniversitesi) Prof. Dr. George TAYLOR (Pittsburgh School) Prof. Dr. Hacı Mehmet GÜNAY (Sakarya Üniversitesi) Prof. Dr. İlhan KUTLUER (Marmara Üniversitesi) Prof. Dr. Levent ÖZTÜRK (Sakarya Üniversitesi) Prof. Dr. Mehmet ATALAN (Kastamonu Üniversitesi) Prof. Dr. Muammer İSKENDERÖĞLU (Rize RTE Üni.) Prof. Dr. Muhammed AYDIN (Sakarya Üniversitesi) Prof. Dr. Murteza BEDİR (İstanbul Üniversitesi) Prof. Dr. Mustafa ÇİÇEKLER (Medeniyet Üniversitesi) Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK (Marmara Üniversitesi) Prof. Dr. Naser NİKOUBAKHT (Tarbiat Modares Üni.) Prof. Dr. Oliver LEAMAN (Kentucky Üniversitesi) Prof. Dr. Osman AYDINLI (Ankara Üniversitesi) Prof. Dr. Ömer ÇELİK (Marmara Üniversitesi) Prof. Dr. Rahim ACAR (Marmara Üniversitesi) Prof. Dr. Ramazan MUSLU (İstanbul Üniversitesi) Prof. Dr. Zekeriya GÜLER (TDV 29 Mayıs Üniversitesi) Doç. Dr. Abd-alraheem al-SHAREEF (Zerqa Üniversitesi) Doç. Dr. Mehmet ÜMİT (Marmara Üniversitesi) Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Tahir DAYHAN (Dokuz Eylül Üni.) Dr. Öğr. Üyesi Mahmut SALİHOĞLU (İstanbul Üniversitesi)</p>
Sayı Hakemleri / Referee Board of this issue	
<p>Prof. Dr. Abdullah AYDINLI (Sakarya Üniversitesi) Prof. Dr. Adem APAK (Uludağ Üniversitesi) Prof. Dr. Ali AYTEN (Marmara Üniversitesi) Prof. Dr. Enbiya YILDIRIM (Ankara Üniversitesi) Prof. Dr. Levent ÖZTÜRK (Sakarya Üniversitesi) Prof. Dr. Mehmet Akif KILAVUZ (Uludağ Üniversitesi) Prof. Dr. Mehmet Emin MAŞALI (Marmara Üniversitesi) Prof. Dr. Nuri TUĞLU (Süleyman Demirel Üniversitesi) Prof. Dr. Rahim ACAR (Marmara Üniversitesi) Prof. Dr. Reşat ÖNGÖREN (İstanbul Üniversitesi) Prof. Dr. Safi ARPAGUŞ (Marmara Üniversitesi) Doç. Dr. Ahmed ÜRKMEZ (Pamukkale Üniversitesi) Doç. Dr. Ahmet AKIN (Sakarya Üniversitesi) Doç. Dr. Ayşe Esra ŞAHYAR (Marmara Üniversitesi) Doç. Dr. Hayati YILMAZ (Sakarya Üniversitesi) Doç. Dr. Mehmet ANIK (Bingöl Üniversitesi) Doç. Dr. Recep ÖNAL (Balıkesir Üniversitesi) Doç. Dr. Özgür KAVAK (İstanbul Şehir Üniversitesi)</p>	<p>Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman ATÇIL (İstanbul Şehir Üni.) Dr. Öğr. Üyesi Betül AVCI (İbn Haldun Üniversitesi) Dr. Öğr. Üyesi İclal ARSLAN (Hitit Üniversitesi) Dr. Öğr. Üyesi İsmail BİLGİLİ (Necmettin Erbakan Üni.) Dr. Öğr. Üyesi Veysel AKKAYA (İ. Sabahattin Zaim Üni.) Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz ÖZDEMİR (Marmara Üniversitesi)</p>
Dergimizin yayım ve yazım ilkeleri 343-351 sayfaları arasında yer almaktadır.	

Açık Erişim Politikası / Open Access Policy

Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (SAUIFD), Creative Commons Atınlı-Gayriticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (SAUIFD) bilimsel araştırmaları halka ücretsiz sunmanın bilginin küresel paylaşımını artıracığı ilkesini benimseyerek, içeriğine anında açık erişim sağlamaktadır. Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (SAUIFD) Budapeşte Açık Erişim Deklarasyonunu imzalamıştır.

Sakarya University Faculty of Theology Journal (SAUIFD) is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License. Sakarya University Faculty of Theology Journal (SAUIFD) provides immediate open access to its content on the principle that making research free available to the public supports a greater global exchange of knowledge. Sakarya University Faculty of Theology Journal (SAUIFD) has added its name to the Budapest Open Access Initiative.

Dizinleme Bilgileri / Abstracting and Indexing Services

- 1- ESCI- Emerging Sources Citation Index (2017)
- 2- DOAJ- Directory of Open Access Journals (2017)
- 3- DRJI- Directory of Research Journals Indexing (2017)
- 4- ULAKBİM- TR Dizin (2012)
- 5- İSAM- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (2011)
- 6- EBSCOHOST (2010)
- 7- Academic Resource Index- ResearchBib (2017)
- 8- PhilPapers (2017)
- 9- CEEOL- Central and Eastern European Online Library (2017)
- 10- ESJI- Eurasian Scientific Journal Index (2017)
- 11- ROOTINDEXING- Journal Abstracting and Indexing Service (2017)
- 12- CiteFactor- Academic Scientific Journals (2017)
- 13- OAJI- Open Academic Journals Index (2017)
- 14- Scientific World Index (2017)
- 15- SOBİAD- Sosyal Bilimler Atf Dizini (2017)
- 16- IZOR- International Institute of Organized Research (2017)
- 17- Scilit- Scientific Literature (2017)
- 18- Türk Eğitim İndeksi (2017)
- 19- Acarindex- Akademik Araştırmalar İndeksi (2017)
- 20- ROAD- Directory of Open Access Scholarly Resources (2017)
- 21- Science Library Index (2017)
- 22- OpenAIRE (2017)
- 23- ERIHPLUS- European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (2017)
- 24- Scientific Indexing Services (2017)
- 25- İdealonline (2017)
- 26- WORLDCAT (2017)
- 27- SAIF- Scholar Article Impact Factor (2017)
- 28- Index Copernicus International (2018)
- 29- MIAR - Information Matrix for the Analysis of Journals
- 30- MLA - Modern Language Association

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Makaleler / Articles

Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım Üzerine / On the Integrated Approach to the Determination of Hadīth
Prof. Dr. Bekir KUZUDİŞLİ
1-32

Cahiliye Dönemi Kureyş Toplumunda Hılf Olgusu / Hılf Fact During Jāhiliyyah Period in Quraysh Community
Dr. Öğr. Üyesi Yunus AKYÜREK
33-56

Bir Kavramın Analizi: Hadis İlimleri Açısından “Sāhibu Hadis” / An Analysis of a Concept: “Sāhib hadīth” in Terms of Hadīth Sciences
Dr. Öğr. Üyesi Sezai ENGİN
57-85

Dini Ötekine Yeni Bir Yaklaşım Olarak Karşılaştırmalı Teoloji / Comparative Theology as a New Approach to Religious Other
Arş. Gör. Dr. Esra AKAY DAĞ
87-110

Nahivcilerin İstisnâî Durumlarla İlgili Yaygın İzah Biçimleri / Common Explanatory Forms of Arabic Linguistic Scholars on Exceptional Situations
Dr. Öğr. Üyesi Yunus İNANÇ
111-140

Şeyhülislam Sâdeddin Efendi'nin Fetvaları Çerçevesinde Osmanlı Hukukunda Kazaî Hükmün Kaynakları / The Sources of Judicial Verdict in Ottoman Law in Accordance with Shaykh al-Islām Sâdeddin Efendi's Fatwās
Doç. Dr. Süleyman KAYA - Doç. Dr. Osman GÜMAN - Arş. Gör. Rabia SALUR
141-164

Mevlevî Mûsikişinaslar (XVIII. Yüzyıl) / Mawlawī Musicians (18th Century)
Arş. Gör. Ayşegül METE
165-199

Mekke Müşriklerini Mâtürîdî'nin Gözüyle Okumak / Reading Meccan Pagans with Mâtürîdî's Eyes
Arş. Gör. Dr. Veysel GENGİL
201-222

Lise Öğrencilerinin İslam Düşüncesindeki Yorum Farklılıklarına İlişkin Kavramlara Bakışları / Views of High School Students on the Concepts of Interpretation Diversities in Islamic Thoughts

Doç. Dr. Mahmut ZENGİN - Yeliz ALTUNTAŞ
223-252

Sağlık Çalışanlarının Dini Tutum Düzeyleri / Religious Attitude Level of Healthcare Workers

Doç. Dr. Yusuf GENÇ - Öğr. Gör. Arif DURĞUN
253-281

Çeviri Makaleler / Translated Articles

Emevîler Devrinde İkinci Mushaf Projesi

Prof. Dr. Omar Yusuf Abd al-Ghani HAMDAN
Çeviri: Dr. Öğr. Üyesi Bayram DEMİRCİGİL
283-312

Kitap Değerlendirmeleri / Book Reviews

Taha Hüseyin, çev. Erdoğan Albayrak – Yunus Kaldırım, Hak Söz
Arş. Gör. Dr. Ömer Faruk AKPINAR
313-318

Mazhar Murat Yemenlioğlu, Dinler Tarihi
Ömer Dervişhani, Dinler Tarihi
Gülsüm GÜRBÜZ
319-325

Halil Hacımüftüoğlu, Kral Tanrı Allah'ın Krallığı
Arş. Gör. Soner AKSOY
327-331

Elizabeth Harris-Paul Hedges-Shantikumar Hettiarachchi, Twenty-First Century Theologies of Religions: Retrospection and Future Prospects
Arş. Gör. Dr. Esra AKAY DAĞ
333-339

İndeks / Index

37-38. Sayılar
341-342

Yayın ve Yazım İlkeleri / Guidelines for Publication

343-351

Editör'den

Ülkemiz akademik alanda maalesef henüz ciddi bir sistem oturtmadan gelgitlerle işleri götürmeye çalışmaktadır. Kaliteli, objektif, uluslararası alanda atıf almaya yönelik yayın çalışmalarının azlığı bunun en önemli göstergesidir. Ne yazık ki kaliteyi teşvik edip ödüllendirecek mekanizmalar artırılacağına tam tersi olmaktadır. Özellikle İlahiyat alanında doçentlik kriterlerine ESCI'nin dâhil edilmemesi mühim bir eksikliklerdir. Aynı şekilde 2019 yılında uygulanacak olan Yayın Teşvik İlkeleri'nde makalelere hakemlik yapan akademisyenlere hiç puan takdir edilmemesi seviyeli bilimsel dergi çıkarmayı hedefleyen anlayışa büyük bir darbe vurmuştur. Artık bu tür dergilerde hakemlik yapmak akademisyenlerimizin etik anlayışına ve yakınların ricasını kırmamak için kabul edilen hatır gönül ilişkisine bırakılmıştır. Bununla birlikte kaliteli bir şekilde yürütmeye çalıştığımız dergi yayıncılığında hakemlerimizin hiçbir beklenti içinde olmadan icra ettikleri nitelikli hakemlikler için ne kadar teşekkür etsek azdır. Kendilerine nâmütenâhî şükranlarımızı sunarız.

38. sayımızda; İslam Hukuku, Hadis, Tasavvuf, Kelam, İslam Tarihi, Sosyoloji, Dinler Tarihi ve Din Eğitimi alanlarında telif edilmiş on makale, bir tercüme ve dört kitap değerlendirmesini sizlere takdim ediyoruz. Bu vesileyle teveccüh gösterip ciddi araştırma ürünü çalışmalarını dergimize gönderen bütün araştırmacılara, tekrar pek kıymetli hakem heyetine, yayın ve danışma kurulunda yer alan hocalarımıza, sekreteryaya, iç tasarımı gerçekleştiren ve İngilizce uzun özetlerin redaktesini yapan bütün arkadaşlarımıza cân-ı gönülden teşekkürlerimizi sunarız. Son olarak dergimizin basımı ve diğer konularla ilgili taleplerimizi memnuniyetle yerine getiren dekanımız Prof. Dr. Ahmet Bostancı'ya ve onun şahsında dekanlık bünyesinde dergiye katkı sağlayan bütün personele en kalbî şükranlarımızı arz ederiz.

Doç. Dr. Erdiñç AHATLI